

شهرهای تاریخی مسلمانان؛ تجلی گاه همزیستی ادیان الهی (نمونه موردی: شهر یزد)

احسان اصلانی^{۱*}، محمدحسین دهقانپور فراشاه^۲، محمد نقی زاده^۳

۱- دانشجوی دکتری شهرسازی، دانشکده عمران، هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران،
ehsan_aslani88@yahoo.com

۲- کارشناس ارشد مرمت و احیای بناها و بافت های تاریخی - حفاظت و مرمت میراث شهری، دانشکده معماری، پردیس هنرهای زیبا، دانشگاه تهران،
تهران، ایران، hosein66.dehghanpour@gmail.com

۳- استادیار گروه شهرسازی، دانشکده عمران، هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران،
drmmaghizadeh@gmail.com

چکیده

دین مبین اسلام، آخرین دین الهی است که نزول آن توسط پیامبران پیشین وعده داده شده بود. به سبب وجود منبعی واحد، اسلام نیز از دیدگاه منزلت انسانی و اختیار به سایر ادیان الهی می نگرد و بر این اساس با تعریف چهارچوبها موجبات معیشت پیروان این ادیان را در دارالاسلام میسر می سازد. لذا آنچه اهمیت دارد نحوه نمود یافتن این آموزهها پیرامون همجواری با ادیان الهی در بستر شهر اسلامی آنهم متأثر از شرایط و مقتضیات زمانی و مکانی خاص است. هدف مقاله حاضر، شناسایی و تبیین مؤلفههای کالبدی همزیستی ادیان الهی، در شهر یزد به عنوان مصداقی از شهر اسلامی است. روش تحقیق در این پژوهش توصیفی - تحلیلی است و از روش اسنادی بر پایه مطالعات کتابخانه‌ای برای گردآوری مبنای نظری در باب ماهیت شهر اسلامی و زمینه‌های فقهی موردنظر استفاده شده است همچنین از طریق مطالعات میدانی مؤلفه‌های کالبدی همزیستی ادیان الهی در شهر یزد شناسایی گردید. نتایج پژوهش حاکی از آن است که شهر یزد، حداکثر تسامح دینی را چه از لحاظ اعتقادی و چه از لحاظ ویژگی‌های شهرسازانه و معمارانه در ساختار کالبدی خود دارا می‌باشد به گونه‌ای که همجواری قبرستانها، اماکن مقدس مشترک و پراکندگی و امتزاج سکونتگاهها و ... مبین این امر است.

واژه‌های کلیدی: همزیستی، ادیان الهی، شهر اسلامی، یزد.

۱- مقدمه

بسیاری از محققین معتقدند که اسلام اصولاً دین شهر است، نگاهی اجمالی به تعلیمات اسلامی نیز تأکید بر این موضوع (شهرنشینی) را نشان می‌دهد [۱]. اسلام از سویی از ادیان و مکاتب الهی است که در محیط شهری نضج یافته و اصولاً نسبت به شهرنشینی نظری کاملاً مساعد و تشویق‌آمیز دارد و از سوی دیگر، نسبت به جمع و جماعت نیز التفاتی خاص دارد؛ و لذاست که نمی‌تواند نسبت به موضوعات مختلف مرتبط با شهر بی تفاوت باشد [۲].